

Sp. 193. Tillaga til þingsályktunar [183. mál]

um aðstoð við hitaveitur.

Flm.: Magnús H. Magnússon, Árni Gunnarsson, Guðmundur Bjarnason,
Valdimar Indriðason, Skúli Alexandersson,
Kristín Ástgeirsdóttir.

Alþingi ályktar að fela ríkisstjórninni að leita leiða til að bæta stöðu þeirra hitaveitna sem verst eru staddir fjárhagslega.

Tillögur þar að lútandi verði lagðar fyrir Alþingi það er nú situr svo tímanlega að unnt sé að afgreiða þær fyrir þinglok.

Greinargerð.

Þegar verð á olíu allt að því tvöfaldaðist á árunum 1979-1980 vaknaði mikill áhugi á því hjá sveitarstjórnnum víðsvegar um landið að kanna alla hugsanlega möguleika til nýtingar jarðhita, einnig á svæðum sem áður höfðu verið talin ónýtanleg vegna þess hve hitinn var lítil eða hve dýrt var að ná til hans.

Arðsemisútreikningar sýndu að flestar hitaveituframkvæmdir voru hagkvæmar ef á annað borð var unnt að nálgast heitt vatn og var að sjálfsögðu miðað við þáverandi verð á olíu sem flestir reiknuðu með að færi enn hækkandi í framtíðinni. Enginn efaðist um þjóðhagslegan ávinning af slíkum framkvæmdum.

Ríkisvaldið hvatti til framkvæmdanna og útvegaði erlend lán eftir þörfum, oftast í dollurum.

Síðan hefur margt gerst sem hefur haft mikil áhrif til hins verra á stöðu nýjustu og dýrustu hitaveitnanna:

1. Raunvirði dollars hækkaði mjög mikið á árunum 1980-1985 og þar með skuldir hitaveitnanna.
2. Vextir erlendra lána (og innlendra) hækkuðu gífurlega á sama tímabili.
3. Olíuverð hefur lækkað um meira en helming að raunvirði frá 1984, en hagkvæmnisútreikningar og gjaldskrár taka mið af kostnaði við upphitun með olíu.

Allt hefur þetta orðið til þess að sumar þessara hitaveitna landsins eru í gífurlega miklum efnahagslegum erfiðleikum sem ekki er unnt að sjá fyrir endann á þótt gjaldskrár þeirra séu meira en þrisvar sinnum hærri en gjaldskrá Hitaveitu Reykjavíkur og annarra hitaveitna sem voru hlutfallslega ódýrar í gerð og að mestu fjármagnaðar með löngum og hagkvæmum lánnum sem verðbólgan sá um að minnka verulega og eru nú meira eða minna afskrifuð.

Það er skoðun flutningsmanna þessarar þingsályktunartillögu, að ríkisvaldið verði að koma inn í þetta mál með beinum og óbeinum hætti til aðstoðar verst settu hitaveitunum, t.d. með því:

1. Að skuldbreyta lánnum þeirra til að jafna greiðslum á lengri tíma og skipta strax út óhagkvæmstu lánunum.
2. Að tryggja að vaxtakjör skuldbreytingarlána verði þau hagstæðustu sem völ er á á hverjum tíma.
3. Að lækka raforkuverð til þeirra í algert lágmark.
4. Að fella niður söluskatt af raforku til dælingar og endurgreiða söluskatt af fjárfestingarvörum þeirra.
5. Að nota hluta af þeim skatti sem sérstaklega var lagður á með lögum nr. 12/1980 til jöfnunar á hitakostnaði fólks (1,5 % hækkun söluskatts) til aðstoðar verst settu hitaveitunum með beinum eða óbeinum hætti, t.d. með yfirtöku hluta af lánnum þeirra.

Mesti munur á öllum tegundum upphitunarkostnaðar af hvaða tegund sem er, er nú milli dýrustu og ódýrustu hitaveitnanna. Munurinn er meira en þrjú á móti einum (sjá 2. töflu). Þar munar 33 600 til 40 200 kr. á ári fyrir meðalstóra íbúð (36 þús. kwst. á ári).

Munurinn á framfærslukostnaði fólks af þessum sökum, eftir búsetu, er óþolandi enda mörg dæmi þess að fólk flýr heimabyggð sína vegna þessa aukakostnaðar.

Helmingurinn af grunnlífeyri elli- og örorkulífeyrisþega á þessum stöðum fer gjarnan í það eitt að greiða þennan aukakostnað. Þennan mun verður að minnka ef ekki á að koma til stórfelldrar byggðaröskunar.

Gjaldskrár dýrari hitaveitna eru nú svo háar að fólk treystir sér ekki til að kynda hús sín nægilega mikið og þeim er því hætt við skemmdum. Síðustu hækkanir hafa dregið það mikið úr notkun fólks á heitu vatni að tekjuaukning veitnanna hefur því orðið lítil sem engin og dæmi eru um að fólk á hitaveitusvæðum sé farið að kynda aftur með olíu. Einnig af þessum ástæðum er nauðsynlegt að lækka hæstu gjaldskrár.

Íbúar þeirra svæða, þar sem hitaveitugjöldin eru nú hæst, hafa á umliðnum árum greitt mjög mikið fé í verðjöfnunargjald sem notað hefur verið til niðurgreiðslu raforkuverðs annars staðar á landinu og er upphitun með niðurgreiddri raforku nú miklu ódýrari en hjá dýrari hitaveitunum (sjá 2. töflu) allt niður í helming verðs dýrari hitaveitna.

Þrátt fyrir þessar háu gjaldskrár er engan veginn unnt að ná endum saman í greiðsluáætlunum verst settu hitaveitnanna þótt til lengri tíma sé lítið.

Samkvæmt lögum er ekki lagður söluskattur á upphitun íbúðarhúsa. Samt er fullur söluskattur lagður á raforku sem notuð er til dælingar á heitu vatni sem auðvitað er ekkert annað en liður í upphitunarkostnaði íbúðarhúsa og verulegur kostnaðarliður margra hitaveitna.

Minnt skal á að í stjórnarsáttmála núverandi ríkisstjórnar segir að „jöfnun hitakostnaðar“ skuli aukin verulega.

Tafla 1. Skuldir nokkurra hitaveitna.

Hitaveitur.	Heildarskuldir í nóv. 1986. (millj. kr.)	Íbúar tengdir hitaveitu.	Skuldir á hvern íbúa tengdan hitaveitu. (þús. kr.)	Gjaldskrá í nóv. 1986. (kr. m ³)
Akranes/Borgarnes ...	1 405	6 700	210	19 680.00 ¹⁾
Akureyri	2 082	12 700	164	56.00
Vestmannaeyjar	490 ²⁾	4 100	120	56.00 ³⁾
Rangá	225	1 200	188	66.00
Egilsstaðir/Fell	124 ⁴⁾	1 400	89	45.60
Eyrar	82 ⁵⁾	1 000	82	42.30 ⁶⁾

¹⁾ Kr. mín./l./ár.

²⁾ Skuldir í nóv. 450 millj. kr., en áætlaður kostnaður við bráðnauðsynlegar aðgerðir vegna þverrandi hraunhita 40 millj. kr.

³⁾ Þar af greiðir bæjarsjóður rúmlega 3 kr. pr. m³, m.a. vegna síðustu kjarasamninga.

⁴⁾ Um síðustu áramót.

⁵⁾ Vatnið er keypt af Hitaveitu Selfoss og borunarkostnaður því lítill en rekstrarkostnaður mikill.

⁶⁾ Vatnið er að jafnaði aðeins 64 gráðu heitt, sem jafngildir 66 kr. á m³ miðað við 80 gráðu heitt vatn.

**Tafla 2. Upphitunarkostnaður meðalstórrar íbúðar (í krónum),
36 þús. kwst. á ári (fastagjöld innifalin).**

Hitaveita Reykjavíkur o.fl. eldri hitaveitur (kr. 18.60 pr. m ³)	16 700
Olía	38 200
Niðurgreidd raforka	32 400
Óniðurgreidd raforka	45 400
Hitaveitur Akraness, Borgarness, Akureyrar og Vestmannaeyja að meðaltali	50 300
Hitaveitur Eyra og Rangár	56 900